

Lezing op Nieuwjaarsdag 2019 in het dorpshuis in Acht door Rob Kosterman van Straatpastoraat Eindhoven

Ik wil beginnen met een tekst van Stef Bos, waarom? Omdat pastoraat ontmoeten is.

Je moet van twee kanten komen om elkaar te ontmoeten
je moet eigenlijk toevallig onderweg zijn.
Je moet geen doel voor ogen hebben
en je moet laten gebeuren waarvoor je bang bent.

Je moet niet alles willen verklaren
voor je het weet, verklaar je elkaar de oorlog.

Je moet van twee kanten komen om elkaar te ontmoeten.
Je moet jezelf in de ander durven zien
zonder in die ander te verdwijnen.

Het kan ineens, zomaar voor je staan
het lijkt op iets om uit de weg te gaan.
Dat is het vreemde van geluk.

Je maakt het waar of je maakt het stuk
het kan jou bedreigen
het kan je behoeden,
maar je moet van twee kanten komen om elkaar te ontmoeten.

Sinds januari 2018 werk ik als full time straatpastor in Eindhoven. Vijf jaar eerder bij mijn benoeming als pastor voor het stadsdiaconaat en mijn werkplek een kantoortje werd in het bijgebouw van de Catharinakerk kwam ik in contact met het 'Open Huis'. Dit is een inloophuis voor dak en thuislozen, maar ook anderen lopen daar binnen. Heel langzaam kwam bij mij het verlangen om meer voor deze groep te mogen/ kunnen betekenen. Steeds meer kreeg ik het gevoel er niet meer omheen te kunnen. Ik bezocht ook de andere inloophuizen zoals het Hemeltje en het Leger des Heils op de Visserstraat. Bij het Hemeltje werd ik ook nog gevraagd om in het Algemeen Bestuur te gaan zitten. Ergens begin 2017 ben ik wat gaan rondkijken, contact gezocht met andere straatpastores, een training gevolgd, medestanders gezocht om mij te ondersteunen en gevonden, mijn plannen op papier gezet en langs de besturen van de beide parochie gegaan. In eerste instantie werd daar niet heel enthousiast op gereageerd. Men vond het een dure vorm van pastoraat. Pastoraat verbonden aan een kerk, ziekenhuis, leger, justitie, ja dat wel, maar pastoraat verbonden aan de straat.....Toch even wennen. Maar ook het bisdom schoof aan en heeft mij alle benodigde steun gegeven. De diaconaal opbouwwerker van het bisdom was in het verleden straatpastor geweest in den Bosch, dus hij wist waar hij het over had en ook het belang van deze vorm van pastoraat.

Tot januari 2018 was ik voor 40% verbonden voor het basispastoraat aan de parochie Sint Petrus en 60% van mijn tijd voor het stadsdiaconaat wat verbonden was aan de parochie Sint Joris. Doordat de bisschop per decreet de kerkelijke instelling Straatpastoraat Eindhoven heeft opgericht ben ik niet meer in dienst van beide parochies maar van deze instelling. Deze heeft een eigen bestuur, en moet zelf de financiële middelen bij elkaar zien te vinden.

Tot zover de voorgeschiedenis.

De meeste dak en thuislozen hebben zoals bekend, veel problemen: ze hebben geen werk, geen huis, veel schulden, sommige hebben ervaring met detentie, geen sociaal vangnet en kampen met psychische problemen. Waar sommige drugs gebruiken, gebruiken anderen drank of methadon of een combinatie van dit alles. Ze roken veel en leven op straat.

Het is waar, er zijn ook vrijbuiten verhalen van jongens die erop uit trekken, de wereld in, bewuste daklozen die inspirerende contacten leggen. Eerlijk gezegd ben ik die nog maar één tegengekomen.

Bij deze groep speelt drank en drugs vaak geen rol.

Maar voor de meesten is het een hard leven, zeker in de winterperiode. Een leven van inloophuis naar inloophuis, naar de opvang. Maar ook in de stationshal, hier in de bibliotheek en de hal van het stadskantoor zijn ze zichtbaar, vooral in de winter. En nu met deze temperaturen ook in de parken en pleinen van onze stad.

Zelf heb ik ook een weekje gezworven in Eindhoven. Het was koud en nat. En dan een hele dag op straat valt niet mee. Een dag vullen met niets, geen agenda, geen afspraken, maar afwachten wat er op je af komt..... het gaf mij een klein beetje een idee wat het leven voor deze mensen inhoudt. En wat was het een zegen, dan ervaar je dat, dat je bij kunt komen, wat kunt eten, een praatje kunt maken in een van onze inloophuizen hier in Eindhoven. Het was voor mij ook een eenzame week, helemaal teruggeworpen op jezelf.

Wat doe je als straatpastor, hoe ziet je werk eruit. Waarom noemen we het geen hulpverlening. Soms gebruik ik de dagen van de week om dat uit te leggen. De hulpverlening is als de werkdagen. Om het leven weer op de rit te krijgen moet er gewerkt worden, hard gewerkt.

Het pastoraat vraagt een heel eigen identiteit. Het pastoraat is als de sabbat. In dit Hebreeuwse woord zit de betekenis van zitten, rusten. Het is de dag waarop we in rust bij elkaar gaan zitten en verhalen vertellen. Verhalen van oudsher, verhalen van leven. Het is de dag om ons te bezinnen op het leven. Om te vieren. Om te delen, om te herinneren, om te bezingen, om te rouwen, om te gedenken, om te ontmoeten. De kerk heeft dit samen zitten, dit vertellen van verhalen dit bezinnen op de thema's des levens geritualiseerd in de kerkdienst. Maar het zitten rond een kampvuur, de tijd nemen voor een toneelvoorstelling of de gewone avondmaaltijd thuis kan dezelfde functie hebben van even stilzitten en de tijd nemen voor het delen van je verhaal. Of een kopje koffie of thee in een van de inloophuizen of een bankje in het park.

Dit stilzitten, dat aandacht en ruimte creëert voor jezelf en de ander heeft elk mens nodig. Via de spiegel van het contact met een ander leer je jezelf kennen, vind je, al zijn het maar tijdelijke, antwoorden op jouw persoonlijke vragen, laad je je op om het leven weer aan te kunnen. Maar wat als je geen ander hebt die als spiegel kan fungeren. Wat als je geen eigen huis hebt om even te gaan zitten? Hiertoe dient het straatpastoraat.

Als pastor doe ik niet zoveel. Als niet- hulpverlener neem ik inderdaad een unieke plaats in in dit hulpverleningscircuit. Ik probeer ruimte en aandacht te creëren voor het persoonlijke verhaal en voor de eigenheid van die mens tegenover mij. Ik bied een luisterend oor. Ik doe niet zoveel, maar ook zij hoeven even niets. Alles even neerleggen, alleen je verhaal op tafel. Het pastoraat draait om levensverhalen. Ik luister. Ik luister naar de zwaarte, ik verdraag mee. Ik houd het met hen uit. Ik treur mee met wie of wat ze verloren hebben. Ik vier de grote of kleine overwinningen mee. Ik bewaar het geduld als er teleurstellingen moeten worden geïncasseerd. En dat gebeurt vaak één op één, soms in een groepsgesprek of we staan erbij stil in de middagpauze dienst van de woensdag in de Catharinakerk. Er wordt gedeeld, even is het lichter. Vaak breekt door de barsten van het gebroken leven de schoonheid van het eigenen door. Ongedeelde aandacht maakt dat de mens oprijst uit zijn verhaal, deze ene mens van wie er geen tweede bestaat. Aandacht, ontmoeten en pastorale presentie als noodzakelijke voedsel.

Maar soms moet er gehandeld worden, en snel ook, soms kom je mensen tegen die zo in de knel zitten dat je actie moet ondernemen. Een paar voorbeelden.

Vorige week kwam in het 'Open Huis' van de Catharinakerk een man en vrouw die uit huis waren geplaatst en wisten niet hoe verder. Dan probeer je met hen te zoeken naar een oplossing zodat ze niet op straat hoeven te overnachten. Helaas lukte dat niet zo snel, de nachtopvang zat vol. Dan geef je ze een noodpakket waarin ook een slaapzak zit. Op het einde van de dag ga je dan met een rotgevoel naar huis en vraag je bij jezelf af waarom zo'n stad als Eindhoven niet in staat is bij zo'n crisis moment deze mensen op te vangen. Nu hebben ze een slaapplek in het Eindhoe, maar ze hebben wel enkele dagen op straat geslapen.

Pawel, een wat verwarde Poolse jongen van 25 jaar. Hij wilde niet meer op straat slapen. Met hem ben ik naar de centrale aanmelding van de Neos gelopen. Hij had geen regio-binding en kon dus niet geholpen worden. Toen Barka gebeld, zij ondersteunen Poolse mensen die hier zijn vastgelopen. Zij hebben ervoor gezorgd dat hij toch een plekje in de nachtopvang heeft gekregen en vorige week donderdag hebben ze Pawel in de Kerk opgehaald en zij begeleiden hem naar Polen.

Bert, volgens mij de oudste dakloze hier in Eindhoven, geen ziekteverzekering maar wel medicijnen nodig voor zijn hart en suiker en bloeddruk. Van het Steunpunt dat ook in de Catharinakerk zit kreeg hij geld om de openstaande rekening te betalen en voor de nieuwe medicijnen. Samen gingen we naar de apotheek. Tegen de apothekers assistente zei Bert: 'Ik heb de pastoor van de kerk meegenomen die legt het allemaal wel uit. Na veel praten en de medicijnen contant afrekenen heeft Bert zijn medicijnen gekregen. Hij had ze hard nodig. Hij heeft nu wel een ziektekosten verzekering.

Vorige week vrijdag laat in de ochtend stonden twee zeer vermoeide mensen in de kerk. Zij sliepen al meer dan een week in de auto, nu geen vaste woon of verblijfplaats. De Laatste was Beverwijk. We hebben alle kanten opgebeld voor een plek om te overnachten. Eindhoven, den Bosch en Helmond. Nergens plek. Hij vertelde mij ook nog dat hij longkanker heeft en al morfine gebruikt. Wat ik anders nooit doe, ik heb het Blue Collar hotel voor drie nachten besproken zodat ze even op adem kunnen komen.

Maar er gebeuren natuurlijk ook mooie dingen, momenten die heel indrukwekkend zijn, om af te sluiten deze: Een stelletje dat ook op straat heeft geleefd, en ik had ze al lang niet meer gezien stonden ineens voor mij. We komen de dominee ... ik dus.... even ons kindje laten zien. Een wolk van een kindje van ongeveer een maand oud en twee super trotse ouders. Zij hadden hun leven weer op de rit.

In deze groep heb ik vele namen, de een noemt mij pater, de ander pastoor en weer zoals u net hoorde noemt mij dominee, of gewoon Rob.

Tot slot een stukje tekst van de filosoof Emmanuel Lévinas

Tegen de mensen die God zoeken zeg ik:
Ja je zult Hem vinden,
maar bevrijd eerst de slaven,
kleed de naakten, voed de hongerigen
laat de daklozen binnenkomen.
Dat de mensen elkaar niet helpen is doodzonde!
De mens die vraagt: God waar bent U?
Weet dat het antwoord van God
er niet in bestaat mij te antwoorden,
maar mij terug te sturen naar de ander,
ook al is hij een stoorzender
en bij uitstek ongewenst,
de dakloze, die je tapijt bevuilt.